

Komlóska – Tölgyesbérc Erdőszövetkezet

A Zempléni-hegység egyik kismedencéjében helyezkedik el Magyarország egyetlen ruszin nemzetiségű községe, az írtásföldön létesült Komlóska. A község életében mindig meghatározó szerepe volt az erdőnek, területének 67%-a ma is erdő, amiből 257 hektáron a Tölgyesbérc Erdőszövetkezet gazdálkodik.

A Millecentenárium keretében, 1996-ban ünnepelte a község fennállásának 600 éves évfordulóját. Ekkor kezdte működését az erdőszövetkezet, ekkor nyitották meg a természetvédelmi és erdészeti értékeket bemutató Telértanösvényt. Az önkormányzat, a görög katolikus egyházközség, a Magyarországi Ruszinok Szervezete és az erdőszövetkezet támogatásával 1998-ban megalakult a Komlóskáért Alapítvány, 1999-ben felhívították a tájbázat.

Mindezek hatására egyre többen keresik fel Komlóskát, messzi városok lakói vesznek itt házat, építenek nyaralót, így a falu életében egyre nagyobb szerepet játszik az idegenforgalom is. Erről a munkáról, a sikerekről és gondokról beszélgetünk Szabó Ferencsel, az erdőszövetkezet igazgatóságának elnökével és Köteles László polgármesterrel, aki 1994-től vezeti a községet.

– A szövetkezet erdeje ma 257 hektár, vagyis 450 hold. 1953–54-ben Erdőhorvátiban voltam erdészvezető és emlékezem szerint akkor a volt úrbéresek és a jutott erdőbirtokosság területe meghaladta a 800 holdat. Hova lett 400 hold erdő?

– Származásánál fogva a község népe mindig kötődött az erdőhöz. Szerény keresetükből is erdőt vásároltak, de az elmúlt 50 év politikai torzulásai és merev intézkedései elvették az erdő jelentős részét.

Komlóska mindig népes, de szegény falu volt. A statisztika szerint 1869-ben már 723 lakosa volt, de az úrbéri elkülönítéskor csak 20 1/2 úrbéri telket állapítottak meg, így az 1877. évi egyezség alapján 138 kat. hold erdőt és 77 hold fás legelőt kaptak. A szomszédos főúri birtokokon végzett nagy fakitermelések szerény keresetéből 195 holdat vásároltak báró Waldbott Frigyesről, 209 holdat pedig Windischgrätz hercegtől,

nagyrészt letermelt állapotban. Az FM engedélyével erdőből bővítették a legelőt, így az 1936-ban készített üzemterv szerint 403,5 kat. hold erdő volt a Komlóskai Volt Úrbéres Erdőbirtokossági Társulat tulajdonában.

1941-ben a 964 lakosból 206 napszamos volt, de csak 650 hold volt a gyenge szántóként nyilvántartott terület. A nagy fakitermelések megszűntek, alig volt munka, így 1945-ben, a földreform keretében 1000 hold erdőt igényelt a falu a Waldbott-birtokból. „Még a vonat tetején is mentünk az erdő után” – emlékeztek az öregek.

Az erdő kimérése elhúzódott és 1946-ban a szlovák–magyar lakosságcsere során a szlovák kitelepítési biztosok lakást, földet, munkát ígértek az általuk szlováknak minősített komlóskai ruszinoknak. Az agitáció hatására többen jelentkeztek kitelepülésre, ezért az 1947-es választásokra készülve a Magyar Kommunista Párt erdőt ígért – „az erdő a dolgozó népé” –, de csak azoknak, akik az MKP-ra szavaznak és nem jelentkeztek kitelepülésre. Komlóska népe az MKP-ra szavazott, de csak 390 hold erdőt kaptak, így 1947/48-ban 64 család kitelepült Szlovákiába.

A torzult falusi politika következtében 1951-ben a közbirtokossági erdőket is állami kezelésbe vették, erdészvezetőként ezért kínlódtál a gallyfa kiadással.

1957-ben visszakaptuk az erdőt, de a tsz-szervezők az erdőbirtokosság 174 tagját is „beagitták” a Pusztavár tszcs-be, majd szakszövetkezetbe. Az

erdőkről és a vadgazdaságról szóló 1961. évi VII. törvény alapján rendezték a tulajdonviszonyokat, a szövetkezeti községekben, így Komlóskán is megszüntették a közbirtokosságokat. Az erdőterület-rendezés során 380 holdra – 220 hektár – csökkent a község erdőterülete, mert a korábbi használati illetőség, a jog helyett a szövetkezeti tagság lett a tulajdonjog meghatározója.

A tagság ma is úgy érzi, hogy a rendezés a falu kárára történt. Erdei munka híján sokan elmentek az iparba segédmunkásnak vagy a borkombináthoz szőlőt művelni. Ezek nem léptek be a tszcsébe, így használati illetőségüket holdanként 80 forintért megváltották, és az állam vette át a kitelepültek arányrészét is.

Súlyosbította a helyzetet, hogy az erdőterület-rendezeit úgy kellett végrehajtani, hogy minden érdekelt szervezet „azonos értékű csereerdőt (érdekeltséget) kapjon”. A Waldbott-birtokból kapott 390 hold erdőhöz tartozott az 1934-ben a Barlang-dűlőben ültetett 141 hold lucfenyves is. Ezt első osztályúnak minősítették, és ezért kétszer annyit számítottak be az államnak a közbirtokosság nagyrészt sarj tölgyeséből.

Így vesztette el Komlóska 406 hold erdejét! A történelem soha nem méri egyénileg az igazságot, általánosít és ki-vételez.

– Miért erdőszövetkezetet alakítottatok?

– A sorozatos összevonások során a Pusztavár Szakszövetkezetet az erdőhorvát Rákóczi Szakszövetkezethez, majd azt a tolcsvai Békeharcos tsz-hez csatolták. 1992-ben még nem történt meg a földhivatali átvezetés, a Békeharcos tsz-t felszámolták, így rendezetlen volt a részaránytulajdon is.

Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar

felvételt hirdet

Erdő- és Kárérték-számítási Tanfolyamra.

Erdőmérnököknek 120 óra, faipari-, kertész- és környezetmérnököknek, valamint egyéb felsőfokú végzettségű, egyúttal erdészeti középfokú végzettséggel rendelkezőknek 180 óra.

Az tanfolyam ütemezése:

2003. április-június, 2, illetve 4 hét oktatás + önálló feladat.

Részvételi díj:

erdőmérnököknek 120 ezer Ft, egyéb végzettségűeknek 180 ezer Ft.

Felvilágosítás: dr. Héjj Botond, 99/518-192, hejjb@emk.nyme.hu

Jelentkezés: 9400 Sopron, Bajcsy Zs. u. 4., fax 99/329-911,

uzemtan@emk.nyme.hu.

Határidő: 2003. március 31.

A természetben összefüggő erdők 8 földrészletből áll és ma 186 személy osztatlan, közös tulajdonában van. A kis arányrészek miatt azokat megosztani nem lehet, ezért szükséges az erdőtulajdonosok együttműködése, a társult erdőgazdálkodás. A rendezetlen földtulajdon-viszonyok miatt többen azt javasolták, hogy az erdő gyors visszaszerzése érdekében erdőszövetkezetet alakítsunk, mert a szövetkezetből szövetkezetbe való erdőmentés könnyebb lesz. Megkötöttük a haszonbérleti szerződéseket, de nem lett könnyebb. Még ma is jönnek örökösök, keresik az erdejüket és ennek rendezése még a bíróságon is alig lehetséges.

– *Miért a Tölgyesbérc nevet választottatok?*

– Erdők nagy része a régi iratokban is „Tölgyes Bércz”-nek nevezett részen terül el. Ez, az egykor a faluig lenyúló tölgyerdő adta az épületfát és a sertéshizláláshoz nélkülözhetetlen makkot. A hegy alsó részét a 18–19. században kiirtották szántónak, de neve ma is Svi-nerka.

– *Milyen adatokkal jellemezzhetjük a szövetkezet erdőállományait?*

– Alapvetően meghatározza erdőgazdálkodásunkat, hogy a terület 85%-a a Zempléni Tájvédelmi Körzethez tartozik. Itt az erdő elsődleges rendeltetése a természetvédelem, így természetközeli erdőgazdálkodást kell folytatnunk. Az elegyarány: kocsánytalan tölgy 45%, bükk és gyertyán 20-20%, fenyők 13%.

A korábbi évtizedek tölgy- és fenyőpusztulása következtében kedvezőtlen a kormegoszlás. Az állományok 46%-a 81 éven felüli, 48%-a 1–30 éves és csak 16 ha 31–80 éves erdőnk van. Nincs tehát középkorú erdőnk, a károsított sarjtölgyesek vágáskorát pedig nem emelhetjük a végtelenségig. Ezt mérlegeltük az 1997-től érvényes erdőterv készítésé-

nél is, amikor az Erdészeti Szolgálat és a Bükk Nemzeti Park szakemberei egyetértésben meghatározták a 30 éven belül vágásérett erdőrészek életkészségét, amivel gazdálkodhatunk.

– *A védelmi rendeltetésből következik, hogy többcélú erdőgazdálkodást kell folytatni.*

– A Békeharcos tsz felszámolása elhúzódott, az erdővel nem törődtek, így a megalakulás után évekig a gazdátlan-ság következményeinek, a hátraléknak a felszámolása volt a feladatunk. Mára átadtunk 21 ha befejezett erdőfelújítást és az elmúlt évek makktermése révén a 46 ha folyamatos erdőfelújítás 70%-a természetes újjulat, 100% eredménnyel.

Az alapítvány, a tanösvény, a ruszin tájház révén részt veszünk a közcélú feladatok ellátásban és az erdészeti közjóléti fejlesztésekben. Az illetékes szervek támogatásával befoglaltunk és elődeinkre emlékezve 2002. július 19-én felavattunk két forrást a Barlang hegyoldalon. A *Bisztika-forrás* Bisztika Géza erdőmérnöknek állít emléket, aki Waldbott báró erdőgondnoka volt és 1933/34-ben irányította a barlangi termelést és erdősítést is. Az *Erdész-forrás* azokra emlékeztet, akik ápolták, nevelték, védték a komlóscai erdőket.

– *Az OEE Közjóléti Szakosztályának 2002. őszi rendezvényén érintettük a szövetkezet erdejét is. Az Erdész-forrási pihenőnél elismeréssel szemléltük a rendezett környezetet, a szakszerűen ápolt fiatalosokat.*

– A befejezett erdőfelújítások szakszerű ápolását régen megtanultuk és Waldbott báró sokat adott az erdőesztétikára is. Védtek az öreg fákat, a traszírozott utakat, a fenyvesek nyiladékait vörösfenyővel szegélyezték. Az 1930-as években egyes nyiladékok szélére vadgesztenyét ültettek, aminek termését a vad szedte fel. A szűkárosított

lucfenyő kitermelésekor a vörösfenyőt és a vadgesztenyét meghagytuk, a nyiladékokat kitisztítottuk és kaszáljuk.

Üde látvány tavasszal a nyiladékon virágzó, fajgazdag lágy szárú növényzet, a terebélyes, virágzó vadgesztenye, ősszel az aranysárga vörösfenyő és nyír lombzata. A források mellett meghagyott öreg bükkök pedig árnyékot adnak a padokon megpihenő turistáknak is.

– *Ferikém! Téged az erdő szeretete és az erdészhibát mellett régi emlékek is kötnek e helyhez.*

– A komlóscai fiúgyereket 14 éves korában már kisegítőnek vitte az apja a fakitermelő munkába. Én azonban jóval korábban, vízholdó gyerekként keztem erdészeti pályafutásomat. Igen sok kanna vizet cipeltem fel az erdősítőknek azokból a forrásokból, amiket most szakszerűen befoglaltunk.

1944 tavaszán a tölgyesbérci cserkéregtermeléstől vittek engem is a csendőrök Miskolcra, az erdőigazgatóság pincéjébe, mert néhány filléres bérvitánk volt, de a hadiüzemnek nyilvánított fakitermelésnél ezt szabotázsnek tekintették.

Több évtizedet dolgoztam kerületvezetőként, az elsők között végeztem el levelező úton a szegedi technikumot és az erdőbényei szakszövetkezet elnökeként is a szakszerű erdőgazdálkodásért dolgoztam. Nyugdíjasként a község bizalma emelt ebbe a beosztásba, vallom; mi is tudunk eredményesen gazdálkodni, olyan erdőket nevelni, mint elődeink tettek.

– *1999-ben jelent meg a Telér-tanösvény kirándulásvezető füzet. Gratulálok a szakszerű, színvonalas kiadványhoz.*

– A polgármesteri hivatal irányításával 1996-ra építettük ki a 9 km hosszú természetvédelmi és erdészeti tanösvényt, amelynek 13 állomásán mutatjuk be Komlóska és környékének nevezetességeit, természeti értékeit. A szakszerűség egy ökológus kollektívának köszönhető és a füzet Kiss Gábor szerkesztésében jelent meg.

A túra északi részén geológiai ritkaságokat; kalcit és hidrokvartciz telekeket, jégkori sziklaformákat, a felhagyott bentonitbánya, a Béke-altáró egykori létesítményeit tekinthetik meg a látogatók.

Déli irányban, a Hollós-tetőre vezető erdei út bevágási részsíjében kialakított talajszelvény a területre jellemző agyagbemosódásos barna erdőtalajt, a 8. állomás egy extrazonális bükkös részletet szemléltet. A hárs, kőris, juhar törmelékeltető-erdő után, a déli oldal melegkedvelő növénytársulásaiiban, majd egy évszázadokon át kaszált, de a kö-

Kevesebb fa kivágását engedélyezik Kárpátalján

Beregszász. Az idén Kárpátalja erdeiben 514 ezer köbméter fa vágható ki hatósági engedéllyel, ez ezerhektáryi területnek felel meg. Kárpátalján évről évre csökken a vágási terület. Tíz éve még 1,2 millió köbméter fa kitermelését engedélyezték. Az idén először nem közvetlenül a vállalatok kapják a vágási engedélyeket, hanem a 17 állami erdőgazdaság. A fakitermelésről szóló szerződések pályáztatásakor elsősorban azt vették figyelembe, hogy a fakitermelő alvállalkozók milyen béréket ígértek a dolgozóknak, és mennyire pontosan utalják ki a fizetést, van-e adósságuk, és mennyire kíméletesen bánnak a környezettel. A pályázatra 140 vállalat jelentkezett, közülük 36 kapott vágási engedélyt, valamennyien kárpátaljai bejegyzésűek.

zelmúltban felhagyott és most foko-
atosan beerdősülő rét, ma még gazdag
flórájában gyönyörködhetünk.

– Az erdőtürsulások szakszerű be-
mutatása közben kimaradtak a Pusztavá-
ron kialakított megállóhelyek.

– A Pusztavár elnevezés a 14. sz. ele-
jén épített, rövid életű, belsőtoronyos ne-
mesi kővár – a Solymos vára – romos ál-
lapotára utal. A várrom feltárását a sá-
rospataki Rákóczi Múzeum régészei vé-
gezték el. Mi kitisztítottuk a romokat
borító sűrű növényzetet, így most fen-
séges panorámában gyönyörködhe-
tünk a 426 m magas hegycsúcsról.

A füzet rövidebb-hosszabb gyalogtú-
rákat is ajánl a kirándulóknak, így a jel-
zett turistautakon sokan keresik fel a
Fekete-kutat, a Zsidó-rét növényritkasá-
gait, a Potács-völgyet, a darnói pre-
montrei apátság romjait, a Szarka-kutat.
Mindkét forrásnál az erdészet által ki-
épített pihenőhely is várja a turistákat.

– Potácsvölgy a bamuzsír termelésé-
re utal. Hogyan kapcsolódik ez Kom-
lóskaéhoz?

– Komlóska az egykori regéci urada-
lomhoz tartozott, így története össze-
kapcsolódik a Rákóczi birtokok sorsá-
val. A 19. sz. végéig Komlóska 6700
hold erdejéhez tartozott még Eszkála,
Maklány, Hangyás térsége is és az újhu-
tai Határ-völgy volt Komlóska és Regéc
határa. Az 1758 és 1849 között Újhután
működő üveghuta nagyrészt komlóscai
erdőkből kapta az alapanyagot, amit a
komlóscai „fejszés emberek”, a favá-
gással szolgáló jobbágyság termeltek ki
és égettek hamuvá. Ennek emlékét őrzik
ma is a Pasika, Spalenica helynevek,
ami égetést jelent.

A Bretzenheim uradalom bécsi ex-
portra is termelt hamuzsír, ezért 1849-
től Komlóska közelében is működött
egy potásház, bizonyára a mai Potács-
völgyben. A Zsidó-rét szénája már a 19.
század elején is „az Erdőmester s egyéb
Erdei Tisztek” járandósága volt, és azt az
erdőn dolgozó komlóscaiak kaszálták
az egyéb erdei rétekekkel együtt. Az első
katonai felmérés szerint Komlóska
„magas hegyek, egészen sűrű erdők,

rossz hegyi utak” vannak. Ilyen körü-
lmények között kellett megtermelni és
hazaszállítani a jószág téli eleségét. Ta-
lán ennek emlékét őrzi a régi pecséten a
kétökrös szénásszekér, ami a község új
címerének ma is egyik motívuma.

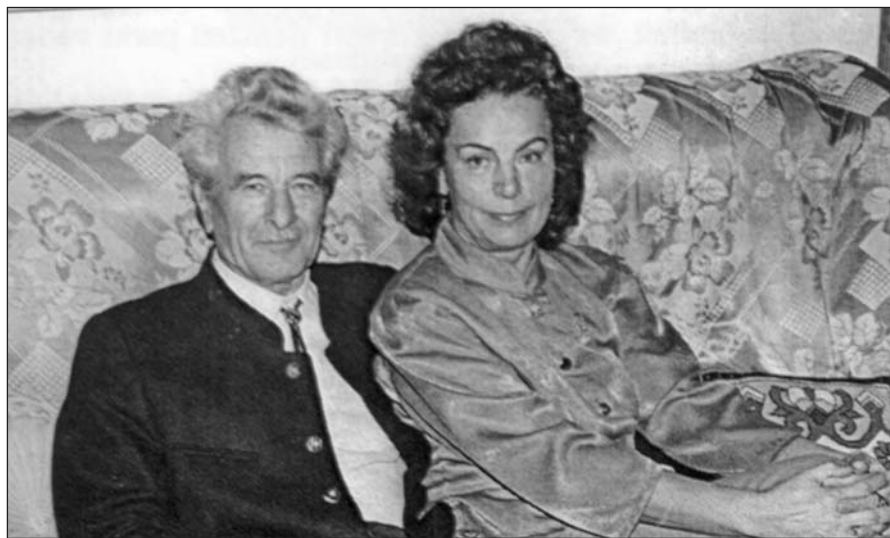
– Felsorolni is nehéz, hogy legalább
14 szervezet támogatta nagyszerű
munkátokat és ők is osztoznak sikerei-
tekben. Bebizonyítottatok, hogy közös
erővel és akarattal milyen sok és szép
eredményt lehet elérni. Gratulálok és
köszönöm a beszélgetést!

– Mi is köszönjük és várjuk újabb segí-
tőnket, mert nálunk a vidékfejlesztés er-
dőtelepítést, a természetszerű erdőgaz-
dálkodás fejlesztését jelenti. Azt, hogy
unokáinknak újra „egészen sűrű” tölgy-
erdeje legyen az egykori nadrágszíj-par-
cellákon, a felhagyott legelőn, réten.

Az első segítő már itt van, mert az
Erdészeti Szolgálat a község kérésére
fejlesztési tervet készít az erdő többcélú
hasznosítására és az erdőterületek bő-
vítésére.

Járasi Lőrinc

Kedves Gyula Bátyám!

Schneider Ferenc mindenben segítő feleségével

Legelső sorban őszinte tisztelettel sok-
sok erőt, egészséget, további eredmé-
nyekben igen gazdag, boldog 2003 -as
új esztendőt kívánok. Újév napján
örömmel hallgattam a rádióban adott
interjúdban az ismertetődet a nagy
múltú, óriási értéket képező erdészeti
könyvtár megmentéséről a sok bányá-
tott körülmény között, amiért méltán
az egész ország erdésztársadalma bá-
lával tartozik neked. Sok évtizedes,
gyümölcsöző tevékenységed mellett mel-

tán érdemessé váltál arra, hogy az er-
désztársadalom kiemelkedő, nevezetes
– mellszobros – tagjaként tartsanak
számom az erdésztörténelem palettá-
ján, amikor sokak nevében engedde-
meg, hogy én is szívből gratuláljak.

Jó érzéssel töltött el az elmúlt év nya-
rán hogy közel fél évszázad után talál-
kozhattunk Baján az OEE vándorgyűlé-
sén, amikor sikertült pár szót váltanunk.

Nem felejttem el önzetlen segítségé-
det, melynek alapján 1952–1955-ig az

akkori , Erdészeti Főigazgatóság Káldy
József vezette Erdőfejlesztési Osztályra
kerültem, bár azóta nem találkoztunk,
annak ellenére sokszor gondolkodom Rád.

Hát bizony én is már 80 éves vagyok,
szűkebb területen ugyan, de a lehetősé-
gekhez mérten igyekszem erdészeti pá-
lyaútamat során tenni a magyar erdő-
kért, a természeti környezetért...

...Kedves Gyula Bátyám! Szívből kí-
vánom, hogy még sokáig irányítsd az
általad megmentett Könyvtárt, sok –
sok egészséggel.

Őszinte barátsággal és tisztelettel:

Schneider Ferenc

♦ ♦ ♦

Eddig a levél, melyet Schneider Fe-
renc erdőmérnök, Balatonfüred város
Díszpolgára írt Riedl Gyula bácsinak. Az
örömteli egymásrataláláson túl jólesően
feltételezhetjük, hogy bizonyára számta-
lan kollégánk van az országban, vagy
világszerte, akik – mint Schneider Fe-
renc – a lehetőségeikkel élve a megszo-
kottnál többet tettek le az erdészet asz-
talára, és mégis csak szűkebb környeze-
tüknek van tudomása róla. Végtelenül
megható, hogy a feladó az Egyesületbe
való felvételét közlő levélpapírról írta ki
Gyula bácsi címét, ami megegyezik régi
székházunk címével. Csak reményked-
hetünk, hogy néhány év múlva,
ugyanezen címre írt levél már nem fog
visszamenni azzal a postai megjegyzés-
sel, hogy „A címzett ismeretlen”.